

Hitler se je odločil...

Ako Češkoslovaška v celoti ne sprejme zahtev nemškega memoranduma in do 1. oktobra ne izroči ozemlja, ki ga Hitler zahteva, si ga bo Nemčija sama vzela

Položaj je od včeraj jasen

LONDON, 27. septembra. Včerajšnji dan je bil gotovo najbolj napet in najbolj odločilen za nadaljnji razvoj evropske napetosti v zvezi s Češkoslovaško. Češkoslovaško odklonitev nemškega ultimata sta potrdili tudi Francija in Anglija na sestanku svojih državnikov v Londonu. Ministrski predsednik Chamberlain je poslal popoldne po Wilsonu Hitlerju v Berlin pismo z zadevnim obvestilom in svarilom, naj si vsaj ob zadnji uri premisli in ohrani mir. Prav tako je prejel Hitler tudi poslanico ameriškega prezidenta Roosevelta. Kakor se zdi, na Hitlerja tudi te zadnje intervencije niso uplivale. V svojem sinočnjem govoru v berlinskem Sportpalastu je neprikrito napovedal, da bo Nemčija čakala samo še do 1. oktobra, da Češkoslovaška prostovoljno ugodí zahtevam nemške ultimativne spomenice. Po tem dnevu bo Nemčija s silo vzela, kar zahteva. Evropa stoji sedaj v razčiščenem položaju in vprašanje je, ali se bo dal do 1. oktobra še bistveno spremeniti. Upanja je povsod vedno manj. Priprave za najhujše so povsod v polnem teku. Vendar diplomacija do zadnjih možnosti ne bo odnehala.

Hitlerjeva zadnja beseda

HITLERJEV GOVOR

BERLIN, 27. septembra. Kancelar Adolf Hitler je govoril sinoči ob 20. uri v Sportpalastu pred ogromno množico poslušalcev svoj po vsem svetu z največjo napetostjo pričakovani govor, v katerem je povedal, da v Nürnbergu. Govoril je o svojih ponudbah zahodnim veselim gledalci omejitve oboroževanja itd., ki da so bile vse po vrsti odbite. Šele po teh neuspelih prizadevanjih, je dejal Hitler, se je Nemčija odločila za oborožitev. Žrtvovala je za to ogromne milijarde in je danes dosegla v oborožitvi tako popolnost, kakor je zgodovina še nikoli ni poznala. Nato je govoril o mirni ureditvi vseh spornih vprašanj s Poljsko, naglasil ponovno, da nima Nemčija nobenih teritorialnih zahtev več nasproti Franciji itd., kakor da hoče živeti v miru tudi z Anglijo.

SUDETSKO VPRAŠANJE

Prešel je nato na sudetsko vprašanje in dejal, da je to zadnje nemško teritorialno vprašanje. Toda to je zahteva, od katere Nemčija v nobenem primeru ne more odstopiti. Obširno je govoril o historijati sudetsko-nemškega problema in trdil, da je bila CSR ustanovljena na podlagi laži češkoslovaškega naroda, katero je iznašel dr. Beneš. Češkoslovaškega naroda pa nikoli ni bilo in ga ni, ampak sta le češki in slovaški narod, ki noče ničesar vedeti o Čehih in skupnosti z njimi. Hitler sočustvuje z usodo vseh v CSR zatiranih narodov: Madžarov, Poljakov, Ukrajincev, Slovakov in Nemcev, govori pa samo v imenu Nemcev. Dejal je, da je dr. Beneš na mirovni konferenci obljubil kantonizacijo CSR, namesto tega pa se je začelo sistematično uničevanje sudetskih Nemcev. CSR je prisilila k pogodu, da nad 800.000 sudetskih Nemcev, sedaj pa še 200.000. Hotela jih je tudi uničiti z brezposelnostjo in lakoto.

NEMŠKE ZAHTEVE

Poklonil se je Mussoliniju, ki stoji z vsem svojim narodom na strani Nemčije in se mu zahvalil za vso podporo pri reševanju nemških zahtev in zlasti sudetske. Nato je Hitler orisal potek sudetske krize ter nastop Francije in Anglije, Chamberlainova posredovanja in dogodke do včeraj. Toda sedaj je napočil prelom. Nemčija je šla v svoji potrpežljivosti do konca. Dr. Beneš je pa preklel to, kar je na berchtesgadensko zahtevo že ponudil z motivacijo, da je med Berchtesgadem in Godesbergom razloček. Razloček

pa je samo v tem, da bi sedaj dr. Beneš moral obljubo tudi izpolniti, ne le dati. 75 milijonov Nemcev zahteva od 7 milijonov Čehov izpolnitev zahtev godesberškega memoranduma. Obrazložil je nato vsebino teh zahtev, ki so že itak znane, toda na svoj način, ki je bil očito prikrojen za poslušalce izven Nemčije.

ULTIMAT DR. BENEŠU

V nadaljevanju svojega govora je Hitler izjavil, da je samovolje dr. Beneša sedaj konec. Dr. Beneš mora 1. oktobra

brezpogojno izročiti Nemčiji to, kar Nemčija zahteva. Hitlerjevo potrpljenje je pri kraju. Dr. Beneš je stavil svoje zahteve in v njegovih rokah je sedaj vojna ali mir. Dati mora sudetским Nemcem svobodo, ali pa jo bo Nemčija sama šla iskati. Hitler bo stopil pred svoj narod kot prvi vojak. Nikoli več se ne bo ponovilo 1. 1918. V tej uri hoče pokazati vsemu svetu svojo voljo, ki je močnejša od vsake sile in od vsake nevarnosti. Nemška odločitev je padla. Sedaj naj se odloči g. Beneš.

»MI HOČEMO VOJNO!«

Ves čas Hitlerjevega govora so ga množice prekinjale z nepopisnim vzklikanjem »Sieg-Heil« ali pa »Piui«, kakoršen je že bil značaj njegovih izvajanj. Ob koncu pa so vsi zborovalci kričali v zboru več minut: »Mi hočemo vojno, hočemo, hočemo, hočemo vojno!«

GOEBELSOV ZAKLJUČEK

Po Hitlerjevem govoru je zaključil zborovanje minister za propagando dr. Goebels takole: Današnja prireditev me silí, da slavnostno izjavljam: Vsa nemška nacija stoji danes kakor en moč z Vami, vodja, da bi Vaš ukaz zvesto in poslušno izpolnila v občutku za nacionalno čast in dolžnost. Nikoli več se ne bo ponovilo to, kar se je zgodilo novembra 1918. Kdor na to računa, napačno računa. Vodja, Ti samo ukaži in mi bomo šli v boj trdni in povezani do zadnjega zdihljaja.

Praški odgovor Hitlerju

SUDETSKO-NEMŠKO VPRAŠANJE SE NE DA REŠITI Z ULTIMATIVNIM DIKTATOM IZ NEMČIJE. — ČEŠKOSLOVAŠKA STOJI MOČNA IN STRNJENA NASPROTI VSAKI GROŽNJI.

PRAGA, 27. septembra. Češki tiskovni urad je sinoči v glavnem reproduciral v svojem poročilu Hitlerjev govor v Sportpalastu in nato odločno zavrnil najprej oni odstavek iz njegovega govora, v katerem je trdil, da je CSR umetno zgrajena stvar, ki da jo je sestavil dr. Beneš. Ves svet ve, v kakšnih okoliščinah in s kakšnimi žrtvami je bila CSR zgrajena, zato niti ni treba tega še ponovno naglašati. Kakor nas, tako je ves svet presenetila Hitlerjeva trditev, da hodi Nemčija v svoji zunanji politiki po poti, ki naj bi vodila k svetovnemu miru.

V glavnem je pa treba ugotoviti, da je imel včerajšnji Hitlerjev govor mnogo mirnejši ton, kakor oni v Nürnbergu. Jasna pa nam je taktika govora iz Sportpalasta, ko Hitler gladi Poljsko, Francijo in Anglijo, zatirajoč jim, da med njimi ni več nobenega teritorialnega vprašanja, niti kakih drugih nasprotstev. S tem bi rad Hitler odvrnil pozornost na vsa ostala, še odprta vprašanja, jih s to taktiko maskiral in ves svoj napad koncentriral na CSR.

Ne poznamo pa v zgodovini primera, in to smo poudarjali že v svojem odgovoru na nürnbergski govor, da bi se kdaj na tako prostaški način napadel predstavnik kake suverene države, kakor je Hitler dr. Beneša. Naš odgovor na to sramotenje našega prezidenta je samo ta, da stojimo sedaj za njim strnjeno bolj kakor kdaj koli in mu popolnoma zaupamo.

Hitlerjeva trditev, da med prvimi berchtesgadenskim in ultimatom v Godesbergu ni nobenega razločka, je zmotna. Praga je že dovolj jasno poudarila razloček, ki pa ni bil opažen samo v Pragi, ampak sta ga spoznala tudi Pariz in London.

Po tem ultimatu gredo nemške zahteve tako daleč, da resno ogrožajo suverenost in nadaljnji obstoj CSR. Tako zapletenega vprašanja kakor je sudetsko-nemško

Angleški komentar govora

HITLER NI UPOŠTEVAL NE CHAMBERLAINOVEGA NE ROOSEVELTOVEGA SPOROČILA. — ZMAGE SI NI POPOLNOMA SVEST.

LONDON, 27. septembra. Vsi tukajšnji listi objavljajo danes Hitlerjev govor in pravijo v komentarjih, da se Hitler na Chamberlainovo spomenico sploh ni oziral in ni pokazal nobene volje za popuščanje. Njegov govor pomeni dejansko napoved oboroženega napada na Češkoslovaško, ako do 1. oktobra ne sprejme nemških ultimativnih zahtev, ki pa jih niti v Londonu niso mogli sprejeti. Tudi Chamberlain je v svojem včerajšnjem pismu Hitlerju sporočil brez olepševanja, da je nemški memorandum absolutno ne-

ni mogoče rešiti z ultimatom in ukazom, zlasti pa ne v tako napetem ozračju. Kakor se Hitler zavzema za sudetske Nemce, enako moramo misliti tudi mi, kaj bi bilo z našimi sorojaki, ako se vprašanje tako ultimativno reši kot to zahteva Hitler. V onih pokrajinah, ki jih Hitler zahteva brez plebiscita za Nemčijo, bi ostalo 816.000 Čehov, v pokrajinah, za katere pa zahteva Hitler plebiscit, živi 1.116.000 Čehov in samo 143.000 sudetskih Nemcev.

Poudariti je treba, da je Hitlerjev nazor, da zavisi evropski mir poslej od dr. Beneša, popolnoma zmoten. Češkoslovaški narod stoji strnjeno za svojim prezidentom in pripravljen bojevati se do zadnjega diha za svobodo in samostojnost češkoslovaške republike.

V bistvu pa lahko rečemo, da je bil današnji Hitlerjev govor direktna grožnja z napadom. Ne izključujemo, da obstajajo še možnosti, da se najde s pomočjo Francije in Anglije miren izhod, vendar pa kategorično poudarjamo sledeče: Če je CSR doprinesla v interesu evropskega in svetovnega miru tolikere žrtve, potem ima najmanj vsaj pravico zahtevati, da tudi sama soodloča pri rešitvi tega vprašanja in da pričakuje tudi z neruške strani zadevnega razumevanja za svoje žrtve. Nikakor pa ne more CSR mirno in poblehno pristati na grožnje in pokorno slediti Hitlerjevemu ukazu, kako naj se to vprašanje reši. Močni in strjeni stojimo nasproti vsaki grožnji!

ODGOVOREN BO HITLER.

LONDON, 27. sept. Laburistični »Daily Herald« piše, da do sedaj Hitler ni vedel, kaj bodo storile Francija in Rusija, če bo napadel Češkoslovaško. Zdaj pa ve, kaj bo: Francija in Rusija bosta storili svojo dolžnost. Hitler je govoril, da je v Beneševih rokah odločitev za mir ali vojno. Ves svet pa ve, da bo za vojno odgovoren Hitler in ne Beneš.

Za obrambo Pariza in Londona

MRZLIČNE PRIPRAVE FRANCOSKE IN ANGLEŠKE PRESTOLNICE ZA PRIMER IZBRUHA SOVRAŽNOSTI.

PARIZ, 27. sept. V Parizu nadaljujejo s pripravami za obrambo. Bolnišnice so izdale proglas na žene ter jih prosile, naj se pripravljajo v prostovoljno bolničarsko službo. Tudi umetnine velike vrednosti so že spravili na varna mesta. Mesto ima nenavaden izgled, ker so rekvirirali veliko avtobusov ter jih poslali na vzhodno mejo. Priprave za preselitev prebivalstva so v polnem teku. Prometno ministrstvo je razglasilo, da je dovoljena znižana voznina vsem, ki hočejo Pariz zapustiti in se preseliti v severozahodne ali

južne predele države, da se tako izvrši delna evakuacija.

LONDON, 27. sept. V Angliji so razdelili 35 milijonov plinskih mask. Mrzlično se pripravljajo na obrambo pred zračnimi napadi, fortifikacije delajo po dnevi in ponoči. Odredili so tudi, da si mora vsak prebivalec preskrbeti za 14 dni hrane.

VPOKLIČI V BELGIJI.

BRUXELLES, 27. sept. Reuter: Belgijska vlada je vpoklicala rezerviste motorizirane kavalarije, obmejnih utrd in specialiste.

Maribor, 27. septembra.

Naš posebni poročevalec nam je poslal iz Prage z datumom 23. t. m. opis razpoloženja na Češkoslovaškem tik pred sestavo nove vlade. Pismo smo zaradi prometnih težkoč prejeli šele danes.

Samo tisti, ki so bili sami priče velikim zgodovinskim trenutkom v zadnjih dneh, bomo mogli pravilno preceniti vso njihovo težo. Vse tisto, kar je moral češkoslovaški narod občutiti v svojih najtežjih urah, bo mogel prav doumeti le tisti, ki dogodkom ni sledil samo iz časnikov, ampak iz neposredne bližine.

Najhujše je bilo takrat, ko so začele med ljudstvom na Vavčevskem namestju, ki je bilo sredi med upom in obupom, pronikati prve megle nove, da je vlada sprejela ultimat velesil. Narod, ki se je zavedal, da ima jamstvo za svoj obstoj samo v zgodovinskih mejah, ki si jih je bil utrdil, kamor je zazidal milijarde za svojo varnost, se je iznenada zavedal, da bi bil brez moči zapisan propasti, če bi te meje izročil drugim, v zlic vsem obetom in jamstvom drugih držav. Za nove meje v ravnini nam hočejo jamčiti, za trdne zavarovane meje pa niso mogli, to je bila prva misel vseh množic. Ogorčenje se jih je lotilo, zavest, da bi bila takšna ureditev sudetskega vrašanja sramotna. Zato ni bilo čudnega, da so komentariji in žvižgi spremljali pomirajoče izjave po radiju, da so se čedalje pogostje slišali kliki: »Prodali ste nas! Nočemo vas več!« In da so se trenotek nato že, začuli prvi kliki: »Hočemo diktaturo!« »Naj živi general Sirovy!« Kdor ve, kako zaupajo Čehi svoji armadi, se temu ne bo čudil.

Človek, ki hoče študirati psihologijo mase, bi se bil lahko v teh trenutkih marsičesa naučil. Že samo pogled, kako so tisoči, ki so se morda še nekaj dni prej klali v strankarskem boju, iznenada postali enotni, istih misli, kakor bi se ne bili prej nikoli v ničemer ločili, kako je vse obšla ista grenka zavest, ne nemoči, ampak boleče osamelosti, — je bilo nekaj, kar je dano doživeti človeku le enkrat v življenju, ali pa še tisto ne.

V gruclah so razburjeno kričali legionarji, tisti, ki so največ dali za domovino in očitali izdajstvo ljudem, ki jim je bilo žročeno vodstvo domovine. Jokale so žene, jokali moški, jokali stražniki, ki so stali blede ob robovih širokega trga. »Na Hradčane! Tega ne pustimo!« Taki in podobni kriki so vreli iz množice. Invalidi brez noge je planil k stražniku, ga začel objemati in poljubljati — oba sta imela na prsih pisane znake številnih odlikovanj — in vzklíkati: »Pojdite še ti z nami! Vsi pojdemo tja! Druge može nam morajo dati!« Oba sta se jokala in še drugi za njim. Stražniki so začeli drug za drugim izginjati v veži ter si brisati oči.

Prve posebne izdaje listov so preplavile ulice. Velik napis, skoraj na četrt strani: »Upne sami!« ... Krik, obtožba... Marsikoga je moral zaboleti, marsikdo si je moral ob njem trkati na prsi. Vsi, ki smo bili samo priče te tragedije, ne njeni igralci.

Ob pločniku je slepec prodajal liste. Z drhtečo roko je siral drobne novce. Ustnice so se mu tresle. Ni vedel, kaj pišejo listi, ki mu jih ljudje kar iz rok trgajo. Potem je pograbil za roko staro žensko, ki je dolgo iskala kovanec, da bi mu plačala list: »Kaj piše?« »Prodali so nas! Meje bodo dali tujcem!« Slepčeva roka je brez moči obvisela ob telesu. Ni ti besede ni rekel več, stisnil liste pod pazduho ter se spustil med ljudi.

Povsod okoli pa so kričale množice, valovale, žvižgale, ko so se oglašale iz ogromnih zvočnikov mireče besede voditeljev: »Orožje nam dajte! Naj živi naša armada,« to je bil njihov odgovor.

Vso noč je bilo tako. Še ko se je začelo daniti, so bile vse ulice polne, so se tisoči oglašali, da hočejo orožja, nove vlade, močne vlade, ki jih bo znala voditi. Isti kliki so zveneli na Vavčevskem namestju, na cestah proti Hradčanom, kjer so bili vojaški kordoni bolj okrasek kakor straža, saj so bile njihove misli iste, ali pa še bolj odločne kakor misli množice.

In potem je prišlo tisto, kar je moralo priti: Ulica je vrgla slabotno vlado. Prišla je moč. Tisoči so jo pozdravili z no-
va vero v boljše dni.

Anglija in Francija odločeni

NUJNI CHAMBERLAINOV OPOMIN HITLERJU. — FRANCIJA, ANGLIJA IN RUSIJA BODO BRANILE ČSR, AKO JO NEMCIJA NAPADE.

LONDON, 27. septembra. Posvetovanja med francoskimi in angleškimi državniki so bila končana včeraj ob 13.15 in Daladier ter Bonnet sta se nato popoldne vrnila z letalom v Pariz. O posvetovanjih je bil izdan le kratek komuniké, ki pravi, da je bil dosežen med angleškimi in francoskimi državniki v vseh vprašanih popoln sporazum. Sklep posvetovanj je bil tudi, da pošlje Chamberlain Hitlerju še posebno svarilno pismo, ki ga je odnesel že popoldne v Berlin Horace Wilson ter ga izročil Hitlerju še pred njegovim večernim govorom.

LONDON, 27. sept. Reuter: V pismu, ki ga je Chamberlain poslal preko svojega političnega svetovalca Horace Wilsona Hitlerju, pravi angleški predsednik vlade, da so Čehoslovaki sudetske pokrajine že odstopili Nemčiji, na to so pristale vse tri vlade, angleška, francoska in češkoslovaška. Zdaj pa hoče Hitler napasti Češkoslovaško. V tem primeru naj ve, da bo Francija primorana izvršiti svojo dolžnost in da bo Rusija prišla na pomoč Franciji. Še vedno ni prepozno, da se prepreči velika tragedija za človeštvo in še vedno je čas za razgovore. Chamberlain poziva

Hitlerja, naj si vsaj ob 12. uri premisli, ker sicer pade nanj vsa teža odgovornosti. Horace Wilson je bil pri Hitlerju od 17. do 18. ure, nakar se je vrnil v London.

LONDON, 27. septembra. Ob 22.30 so so dobili vsi angleški listi od angleške vlade sledeči komuniké: »Predsednik angleške vlade Chamberlain se je zelo trudil skupaj s kancelarjem Hitlerjem, da bi rešil češkoslovaško vprašanje na miren način. To je danes še mogoče storiti, ker je odstop sudetskih krajev s sudetskimi Nemci zagotovljen s pristankom Anglije, Francije in Češkoslovaške. Ako pa bo prišlo kljub temu do napada na ČSR, potem bo Francija šla takoj na pomoč z oboroženo silo ČSR. Francoski pomoči se bosta pridružili brezdvomno tudi Anglija in Rusija. Ni še prepozno preprečiti nesrečo, ki grozi Evropi in civilizaciji, vendar pa morajo vsi narodi zastaviti vse sile v zadnjem trenutku za mirno rešitev.«

LONDON, 27. septembra. Jutri dopoldne se sestane k seji obe londonski zbornici, da sprejmeta poročilo o dosedanjih korakih vlade, odobrita storjene sklepe in prevzmeta tudi odgovornost za vse, kar bi moglo slediti.

Ostre besede Londona

LONDONSKE POLURADNE »TIMES« SO POPOLNOMA SPREMENILE SVOJE PISANJE O NEMCIJI.

LONDON, 27. septembra. »Times« pri-
našajo uvodnik, ki se precej razlikuje od
uvodnikov, ki so jih priobčevali zadnje
dni. Pravijo, da je nemška propagandi-
stična mašinerija postala tako brez vse-
bine, da se sliči že vsak najmanjši škrip
kolesja. Že dolgo je prenehala impresio-
nirati svet; verjetno impresionira že tudi
manj Nemce. Videti pa je, da se niti več
ne trudi, da bi koga prepričala. Praga je
n. pr. zdaj, kar ji v očeh sveta največ ko-
risti, popolnoma mirna in zedinjena in od
levice do desnice je ves narod za parla-

mentom. Predstavljati pa more Češko-
slovaško kot »leglo komunizma in slugo
Moskve« samo propaganda, pri kateri je
laž prenehala biti umetnost. Zanikovati
take vesti se pravi izgubljati čas. Če bo-
do nemške čete vdrle na češkoslovaško
ozemlje, bo imela čsl. vlada pravico do
oboroženega odpora. Ves svet je videl,
da se sudetsko vprašanje da odstraniti
diplomatskim putem. Ali bo sedaj Nem-
čija poizkušala, da vzame s silo to, kar
ji je bilo že dano v miru?

Odgovori Rooseveltu

ODGOVORILI SO VSI, NA KATERE JE ROOSEVELT NASLOVIL SVOJO PO-
SLANICO, LE HITLER NI. — ODGOVOR PREZIDENTA BENEŠA

LONDON, 27. sept. Reuter: Roosevelt
je tekom včerajšnjega dne in današnjega
dopoldneva prejel odgovore na svoj te-
legram, ki ga je včeraj poslal Hitlerju,
Benešu, Daladierju in Chamberlainu. An-
gleški predsednik vlade mu je odgovoril,
da mu je hvaležen, ker se je zavzel s
tolikim pogumom za mir. Beneš je odgo-
voril, da se bo Češkoslovaška branila, če
jo bo Nemčija napadla. Daladier se mu je
zahvalil, ker uporablja svojo veliko avto-
riteto za obrambo Kellogg-Briandovega
pakta. Hitler pa do sedaj še ni nič odgo-
voril. V Nemčiji tudi niso časniki prinesli
vsebine Rooseveltovega telegrama.

PRAGA, 27. septembra. Prezident dr.
Beneš je odgovoril na Rooseveltovo po-
slanico sledeče: »Spoštovani gospod pre-
zident! Globoko ganjen sem sprejel vašo
brzjavko z apêlom in željami za mirno
rešitev. Ob tej priliki ponovno naglašam,
da je moja republika vodila vseh 20 let
politično miru in načel, naj se vsak med-
narodni spor reši mirnim potom. Ves čas

smo bili eni najzvestejših pristašev Briand
Kelloggovega pakta, kar dokazujejo naše
najrazličnejše arbitražne pogodbe. Če-
prav smo ves čas doprinali znatne žrt-
ve za mirno rešitev, smo tudi še v tem
trenutku prepričani, da bo vendarle mo-
goče spor mirno rešiti. Češkoslovaška po-
udarja, da je pripravljena na arbitražna
pogajanja z Nemčijo in predlaga, naj se
reši konflikt v smislu Kellogg-Briandove-
ga pakta pred razsodiščem. Vam, g. prezi-
dent, izrekam ob tej priliki najglobljo za-
hvalo za poziv, ki ste ga naslovili tudi na
nekatero druge državničke. Z vami vred
trdno verujem, da bo le mogoče likvidi-
rati napeto evropsko ozračje na miren
način, ter da bodo razum in mirna čustva
zmagali nad strastjo in slepoto. Kljub tem
svojim iskrenim željam pa moram po-
udariti, da se bo moja država v tem pri-
meru znala braniti in samo v tem cilju so
bili storjeni vsi dosedanja ukrepi. Nade-
jam se, da bodo razsodnost, človečnost in
pravica zmagali.«

dobil čez čas tak značaj, da bo tudi nas
direktno vpletel. Takrat mi ne bomo po-
znali nobenega kolebanja.«

Praška ponudba Varšavi

LONDON, 27. septembra. Avala. Reu-
terjev poročevalec poroča iz Prage iz za-
nestljivega vira, da vsebuje poslanica pre-
zidentu dr. Beneša, katero je včeraj izro-
čil češkoslovaški poslanik v Varšavi dr.
Slavik predsedniku poljske republike Mo-
scickemu sklep češkoslovaške vlade, da
je pripravljena doseči izboljšanje odno-
šajev med Češkoslovaško in Poljsko tudi
za ceno revizije češkoslovaško-poljske
meje.

MNENJE ATTLEEA

LONDON, 27. sept. Vodja opozicije ma-
jor Attlee je izjavil, da Anglija, Francija
in Rusija še lahko preprečijo vojno.

Praga: nesprejemljivo

LONDON, 27. sept. Reuter poroča iz
Prage: Češkoslovaška vlada smatra, da
so nemške zahteve nesprejemljive, ker bi
po Hitlerjevem memorandumu prišlo
800.000 Čehov pod nemško oblast. Neka-
teri okraji, kjer bi se imel vršiti plebi-
scit, so popolnoma češki in nemške manj-
šine ni niti 2%. Posebno poudarja češko-
slovaška vlada nemogočo nemško zahte-
vo po severnem Moravskem, kjer Nem-
cev ni več kot 1%, le v poedinah krajih
dosežejo največ 20%.

Za sporazum tudi z Madžari?

PRAGA, 27. septembra. Reuter. Češko-
slovaški minister zunanjih zadev je spre-
jel madžarskega poslanika in ponudil
Madžarski mirno rešitev spora. Madžari
zahtevajo kot minimum to, kar zahtevajo
sudetski Nemci za sebe.

POSVETOVANJA GENERALOV.

LONDON, 27. sept. Francoska ministra
sta včeraj zapustila ob 12.15 skupno se-
jo. Šef francoskega generalnega štaba
Gamelin je ostal na konferencah z angle-
škimi generali do večera.

CHAMBERLAINOVA IZJAVA

LONDON, 27. sept. Po seji vlade je
včeraj ob 12.30 Chamberlain izjavil, da
pravilno cení napore, ki bi preprečili voj-
no. Nemčija ni pristala na drugo točko
angleško-francoskega načrta, v kateri se
govori o pogojih predaje sudetsko-nem-
škega ozemlja na miren način in ne z na-
siljem. Pozval je kancelerja Hitlerja, naj
ne preliva krvi.

SANKCIJE PROTI NEMCIJI

ŽENEVA, 27. septembra. Stalni svet
Zveze narodov je sklenil predlagati proti
Nemčiji sankcije, ako bi pričela vojno.
Ako bi bila Ženeva v nevarnosti, bi se
stalni svet preselil v Pariz.

GIBANJE NEMŠKE VOJSKE

LONDON, 27. sept. »Timesov« kore-
spondent poroča iz Münchena: V mestu
je skoro vsak dan videti nove vojaške
oddelke, ki odhajajo skozi glavne ulice
proti vzhodu. Včeraj so velike množice
prisostvovala odhodu tankov, oklopnih
avtomobilov, oddelkov s strojnimi puška-
mi in pehotnim trenom, ki so šli iz mesta
po novi avtomobilski cesti proti Avstriji.
Minohod je trajal 1 uro in ¾.

JAPONCI ZANIKAJO

TOKIO, 27. sept. Reuter: Japonska
vlada je zanikala, da se vršijo pogajanja
za skupen nastop Nemčije, Italije in Ja-
ponske v češkoslovaškem sporu.

MADŽARI NE GOVORE RESNICE.

LONDON, 27. septembra. Po vesteh iz
Budimpešte zanika madžarska vlada, da
bi bila jugoslovanski in romunski posla-
nik v Pragi izjavila, da bosta obe članici
Male antante prišli na pomoč Češkoslo-
vaški, če bi jo Madžarska napadla. Če-
škoslovaški poslanik v Londonu te vesti
demanira ter potrjuje korak Jugoslavije
in Romunije v Pragi.

ČEŠKOSLOVAŠKI PROSTOVOLJCI.

PRAGA, 27. septembra. Češkoslovaška
vlada je povabila k delovni službi vse de-
lovoljne moške, ki niso sposobni za vo-
jaško službo. Zlasti so se temu vabilu
odzvali Sokoli. Doslej je prijavljenih že
nad 100.000 prostovoljcev, ki se uporabi-
jo za obrambo pred napadi iz zraka.

INCIDENTI NA POLJSKI MEJI

VARŠAVA, 27. septembra. Na meji so
še vedno incidenti. Včeraj je češkoslova-
ška obmejna policija aretirala 9 Polja-
kov, ki so nosili preko meje orožje. Be-
neš je pisal Moscickemu pismo, v kate-
rem govori o pogajanjih.

BEG AMERICANOV.

PRAGA, 27. septembra. Reuter: 80
Američanov je hotelo včeraj preko Če-
ha v Nemčijo, pa so jih vrnil v Prago.
Ameriški veleposlanik v Berlinu je inter-
veniral pri nemški vladi, da jim dovoli
prehod do najbližjih pristanišč.

BOLGARSKI CAR PRI KNEZU NAMEST- NIKU.

BRDO, 27. septembra. Na povratku iz
Nemčije je prispel bolgarski car Boris na
Brdo, kjer je obiskal kneza-namestnika
Pavla.

Borza. Curih, 27. septembra. Devize.
Beograd 10, Pariz 11.89, London 21.23,
New York 446.25, Milano 23.475, Berlin
177, Praga 15.30.

Vremenska napoved. Nobene bistvene
spremembe sedanjega vremena. Nekoliko
oblačno.

Novice

Za moralni in kulturni dvig naše vasi

Fantovskih pretepov in vasi niso krivi samo vinotoči in šmar-nica, ampak socialni položaj ljudskih plasti na vasi

Po deželju obirajo sadje in začnejo s trgatvijo, vretena pojejo pozno v noč in istiskajo most, v kletih se polnijo sodi in redilni sladkor se izpreminja v alkohol. Obenem je to tudi nesrečni čas fantovskih pokoljev in obračunavanja. Niti od daleč pa ni samo vino vzrok teh pretepov, v katerih kot nekakem vzroku. Kar se tiče teh pretepov, je širša javnost o njih dočela napačno informirana. Pred leti in še lani je časopisje kakor za stavo prinašalo rekordne številke pobojev v pljuškem okraju. A nihče ni nikoli pogledal vse stvari do jedra.

V prvi vrsti se pridela vsako jesen ogromno pijače: jabolčnika in vinskega mošta. Jabolka ne gredo vsa na prodaj, grozdja se poproda malenkostno na trgu, izvozi še manj. Dalje je treba vedeti, da so po Stajerskem kmeti sadosnosniki zanemarjeni, ki ročajo slabo sadje; to sadje se sploh ne more prodati, ampak ga porabijo vsega za pijačo. Mošt nima nobene vrednosti, tako da ljudje ne dobijo zanj dovolj denarja, da bi si lahko kupili živeža. Napol prevrte most pijejo doma in zastrupljajo z njim svoje družine, največ mlajši rod. Nadalje točijo vino po vinotočih, ali ga pa prodajajo po 5 litrov skupaj, da jim ni treba plačati trošarine; liter vina se po navadi prodaja po 5-6 dinarjev, ali pa še za nižjo ceno. Tak nezdrav pojav ima poleg nezdrave posledice.

Jesen se vrnejo iz tujine sezonski delavci, kakor zidarji itd. Zvečina so to sinovi viničarjev, skratka nekaj brezpraven vaški sloj, ki je bil vedno postavljen ob stran. Kmečki fantje so lahko po nedeljah plačevali in napajali dekleta, oni tega niso mogli. Na jesen se vrnejo z denarjem in pollej je treba plačevati da ljudje vidijo, da se fant ni vrnil suh. Kajpa se ob taki priliki katera krepka pove, mogoče na račun kmečkega fanta — in pollej je prepričeval kmalu tu. Zdaj je treba razumeti tisto nenehno zapostavljenost, v kateri je živel in zrastle tak

kočarski otrok, da se da razumeti tisti na vzunaj povsem neznosni vzrok, zakaj se stepejo fantje na podeželju. Občutje manjvrednosti v svoji okolici je zvečina glavni vzrok vseh teh pretepov. Pijača je v takih slučajih samo nekako pomožno sredstvo.

Tudi težko in naporno delo človeka posurovi. Ponekod pijejo kosci že zato, da ne občutijo toliko napornega dela; podobno je z mlatiči, kopači po goricah... Vsi taki delavci so ponekod katastrofalno slabo hranjeni. Največ še dobivajo takozvane „pikole“, najslabše pijače, ki je kmet ne more prodati.

Tipično za ptujsko okolico je, da je v okoliških vaseh manj pobojev kakor v širši okolici, to je v Halozah, na nižjem Ptujem in Dravskem polju ter v Slovenskih goricah. Zakaj? Fantje iz okoliških vasi hodijo vsi kolikor toliko v meščanske in srednje, ali vsaj v obrtne šole, uživajo torej neko večjo izobrazbo, so svetovno širje razgledani ter imajo predvsem za črtane določene poti po katerih hodijo. Po vaseh pa je fant prepričan samemu sebi. Gara, dostikrat samo za hrano in streho ter se prebija tako iz leta v leto. Tu ni govora o kakih načrtih v življenju, ali o kakih kulturnih razgledanostih.

Da se odpravi ta pekoča rana naše vasi, je predvsem potrebno, da se naša vas gospodarsko ozdravi, da se življenje na njej razmahne, da bodo imeli kočarji veselje do življenja in da bodo vedeli zakaj živijo. Rešiti to moralno zlo naše vasi, se ne pravi odpraviti vinotoče in rohnati proti šmarnici, ampak predvsem je treba dvigniti kulturni nivo naše vasi.

Ne sme pa biti ta kultura, ki jo bomo prinašali v našo vas kakorkoli strankarsko pobarvana; njen edini namen mora biti etični dvig ljudstva. Dajmo ljudem knjižnice namesto vinotočev, pomagajmo pri dvigu njihove kmečke kulture. In pokolji in pretepi po naših vaseh se bodo zredčili.

Občni zbor Ljudske univerze v Celju

Včeraj zvečer se je vršil v risalnici dekliške meščanske šole občni zbor celjske Ljudske univerze, ki ga je otvoril g. svetnik Lilek in predal besedo g. podpredsedniku Cilenšku, za tem pa tajnici gospej Debelakovi, blagajničarki gospej Zupančičevi in knjižničarju g. Janževcu. Sezono je lani otvoril g. Ferdo Kozak s predavanjem o Masaryku, nakar je sledilo največ zemljepisnih predavanj (prof. Mlakar, Vidmar, Sedivy, Petkovšek, dr. Kotnik, inž. Kukovec), dvojje zdravstvenih (dr. Matko in Rakovec), za Zupančičevo 60-letnico je predaval g. prof. Slodnjak, o glasbi g. Škrjanec, o ženskih vprašanih gospe Cernejeva in Vodebova, o novi vzgoji g. dr. Gogala in še o drugih temah gg. dr. Zwitter, dr. Magajna, Gnezda, prof. Brodar, za konec sezone pa je bil prirejen dobro organiziran izlet.

Prekupčevanje v okoliških občinah

V oddaljenejših okoliških občinah se je v zadnjem času izredno razvilo prekupčevanje na škodo trgovcev in obrtnikov, ki morajo plačevati visoko režijo in davke. To velja predvsem za mesarje, ki so najbolj prizadeti. Niso redki slučaj, ko mora mesar obrtnik kupiti živino pri prekupčevalcu, ker je ta pobral vso razpoložljivo živino od kmetov. Razlika je seveda velika in dostikrat v takem primeru mesar ne krije niti stroškov, meso pa mora imeti, da ne izgubi odjemalcev. Tudi kazni za izsledene prekupčevalce so premale, kajti oblast izslediti prekupčevalce pri posameznem slučaju, ki pa gotovo ni osamljen in tako zasluži toliko, da „lahko“ plača odmerjeno kazen.

Več pozornosti Kozjaku in Kobancem

Najbolj zapuščena in od naših turistov najbolj zanemarijena slovenska pokrajina je nedvomno Kozjako obmejno pogorje nad Dravsko dolino. Neprijetno dirne našega popotnega človeka, ko gleda te lepe in zanimive kraje, a srečujemo tam skoraj samo tujce. To grenko, a žal, resnično obtožbo je napisal naš planinski potopisec Badjura za predgovor k svojemu vodniku »Čez Kozjakovo pogorje«, ki je nam vsem premo poznano. Od časa, ko je to kruto resnico napisal omenjeni potopisec, je preteklo že 12 let. Položaj pa se še ni spremenil. Nasprotno, morda še poslabšal. Ni se izpolnila Badjurova želja, da bi naše Kobance na Kozjaku spoznali in znali občudovati te lepe obmejne kraje. Še danes velja nje-

gova samoobtožba, da smo sami krivi, če je tako. Slovensko planinsko društvo je pred leti uvidelo potrebo za čim večje zanimanje slovenskih planincev in izletnikov za Kozjak in izletniške točke Sv. Urban - Sv. Križ - Sv. Duha. Obnovili so markacije in križišča so opremili z napismi. Sedaj pa je potrebno, da poskrbimo, da vse te žrtve ne bodo brezuspešne. — Vsi za naš razvoj in napredek tujkega prometa odgovorni činitelji se morajo zavedati važnosti obmejnega Kozjaka in Kobancev. Treba je, da se tam razvije zimski port, za kar so na Kozjaku zelo pripravljeni tereni. Vsekakor pa mora Kozjak dobiti planinski dom!

o. Premestitve in imenovanja. Za višjega pristava 7. skupine je premeščen v žel. delavnico v Mariboru inž. Ivan Hibalčič, doslej višji pristav v Gračacu. Za viš. prometnika 7. skup. je premeščen v Slov. Bistrico Anton Makoter, doslej višji prometnik pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju. — Za pristava 8. skupine je imenovan pri okr. sodišču v Ptuj An-ton Zupan, doslej sodni pripr. pri okr. sodišču v Mariboru.

o. Spremembe v ljubljanskem občinskem svetu. Svojeja položaja sta razrešena obč. svetovalca dr. J. Kamušič, odvetnik, ter R. Stojc, pisarniški ravnatelj. Sprejeta je ostavka na položaj obč. svetovalca R. Smersuja, pravnega referenta OUZD, ter F. Černeja, posestnika. Za nove obč. svetovalce so imenovani: dr. A. Milavec, predsednik Pok. zavoda v Ljubljani, F. Logar, tesarski pomočnik v Mostah, F. Dovč, žel. uradnik v Stožicah, F. Jemec, delavec tobačne tovarne v Ljubljani ter J. Slapšak, nadučitelj v p.

o. Župni urad iz Sv. Jakoba v Slov. goricah nam sporoča, da se uboj pri kožuhanju, o katerem smo poročali pretekli teden, ni zgodil niti v občini, niti v župniji Sv. Jakob v Slov. gor. Tudi ni nobena izmed prizadetih oseb iz Sv. Jakoba v Slov. gor.

o. Požar v Murški Soboti, ki je izbruhnil sredi mesta v Slovenski ulici, se je združenemu napору gasilcev kmalu posrečilo omejiti, da ni postal nevaren za ostala bližnja poslopja.

o. Nova cesta v Halozah. Te dni se končuje cesta Brezovč-Turški vrh-Zavrč. Cesta je bila zelo potrebna in je želeti, da bi se nadaljevala.

o. 400-letnico župnije Sv. Rupert v Slovenskih goricah so slavili v nedeljo.

o. Društvo prijateljev Slov. gor. v Ljubljani javlja, da se izlet s posebnim vlakom dne 2. okt. na »Prleško gostištnje« v Ljutomer prelaga na nedoločen čas.

o. Težka avtomobilska nesreča. Na nevarnem klancu pri Stranah sta trčila avtomobila in pri tem je bil nevarno poškodovan neki dentist iz Ljubljane, ki so ga celjski reševalci prepeljali v bolnišnico. Poškodovana je bila tudi neka gospa, katere imena še nismo mogli ugotoviti; zlomila si je roko, da so kosti prodrele meho in kožo.

p. Dramatsko društvo v Ptuj pripravljaja za letošnjo sezono celo vrsto predstav. Prva bo sredi oktobra »Matiček se ženi«. Ob tej priliki bo proslavilo dramsko društvo 25 letnico obstoja in izdalo brošuro, v kateri bo obrazloženo delo društva.

p. Ptujke novice. Žmavcu Francu iz Sv. Lovrenca je pri spravljanju jabolk zmečkalo prste na roki. Domiter Franc iz Grajene pri Ptuj je pri trganju jabolk padel z drevesa in si zlomil hrbtenico.

p. Z ukradeno obleko se je izdal. Te dni je bila pokradena obleka, obutev in še drugo Klepu Jožefu iz Grajene za 1500 din. Orožniki na Teznu so ustavili sumljivega Strmška Franca iz Pobrežij pri Ptuj. Odvedli so ga v Ptuj, kjer so dognali, da nosi Klepovo obleko in njegova pisma.

c. Celjski drobiž. 27 letni kočar s Polzele Strašek Alojzij je padel pri gradnji hiše 5 metrov globoko in si na levi strani nalomil rebra. — Včeraj so pokopali na mestnem pokopališču posestnika Nasko Jožefo, staro 57 let, ki je umrla v Gosposki ul. 24 za vodenico.

c. Celjske prireditve. 1. okt. ob 20. bo priredil celjski oktet v domu Ljudske poslojnice koncert slovenskih narodnih in umetnih pesmi. — 2. okt. ob 20. bo igralo delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« v Mestnem gledališču Cankarjeve »Hlapce«, med odmorom pa bo igral tam

buraški zbor. — Sokolsko društvo priredi 8. oktobra ob 20. v Narodnem domu žalno komemoracijo za našim pokojnim kraljem Zediniteljem in vabi k udeležbi vse Celjane. — 9. okt. ob 19.30 pa bo v Narodnem domu občni zbor Sokola-matičice.

c. Sokolskih bratov Črnigaja in Vidica, ki sta oba umrla mlada v najlepšem naporu sil (prvi star 22 let, drugi 21), so se spomnili njuni prijatelji in šli na njun grob, ju pozdravili in jima povedali, kaj vse nas danes teži. Položili so na grob venec in počastili spomin pokojnih bratov z minuto molka.

c. V Celju je na prodaj »Večernik« v vseh trafikah. Zahtevajte ga tudi v vseh gostilnah, pri brivcih in v drugih lokalih!

c. Šoferski izpiti za kandidate iz območja mestne policije in okrajnega načelstva v Laškem bodo 3. oktobra od 8. naprej pri predstojništvu mestne policije v Celju. Treba je takoj vložiti prošnje.

c. Nemška maša in nagovor se vršita ob nedeljah v Marijini cerkvi, kamor zahajajo v veliki večini verni celjski Slovenci. Na slikah križevega pola so sami nemški napisi in prav tako nad oltarjem. V Celju je le 4% Nemcev.

c. Celjski drobiž. V Ribniku pri Sv. Juriju ob j. ž. je padel z drevesa in si zlomil levo roko 24-letni delavec Bukovšek Anton, ki je zaposlen pri okrajnem cestnem odboru v Celju. — 26-letna mladenarica Kampuš Zofija iz Mačje vasi je umrla včeraj v bolnišnici. — 85-letna zasebnica Roštok Marijeta je umrla na Trgu kralja Aleksandra 6.

n. Zastopniki Sokola pri dr. Stojadinoviću. Predsednik vlade je sprejel včeraj predstavnike osrednje uprave Sokola kraljevine Jugoslavije in razpravljal z njimi o važnih vprašanjih, ki zanimajo naše sokolstvo.

n. Prometne zveze Jugoslavije s ČSR prekinjene. Z včerajšnjim dnem je bil ukinjen ves zasebni, brzojavni in telefonski promet s Češkoslovaško.

n. Senator M. Stefanović, nekdanji dolgoletni direktor lista »Vreme«, je včeraj po daljši bolezn umrl.

n. Češkoslovaška poštna uprava je sporočila ministrstvu za pošto, da ne sprejema več zasebnih brzojavk v dogovorjenih šifrah.

n. V kongres Medbalkanske zveze zdravnikov se bo vršil letos v Carigradu in Smirni od 7. do 14. oktobra. Jugoslovansko delegacijo bo vodil dr. Žika Marković iz Beograda.

n. Zborovanje Združenja jugoslovanskih gospodin se je vršilo v nedeljo v Sarajevu. Gospodinje so obravnavale vprašanje zboljšanja gospodinskih razmer na vasi.

n. Kongres Ferijalnega saveza, ki ima zdaj nad 20.000 članov, se je vršil v nedeljo v Sarajevu. Nekateri delegati so zahtevali 75odstotni popust na železnica.

n. Pesnik in poslanik v Bukarešti Jovan Dučić je poslal sokolskemu društvu Nevesinje, kjer je Dučić doma, 5000 dinarjev kot podporo društvu v njegovih nacionalnih težnjah.

n. XIII. kongres Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije se bo vršil 1. in 2. oktobra v Beogradu. Iz Slovenije bodo vozili posebni vlaki. Odobrena je polovična vožnja.

n. Na I. mednarodni kongres za kriminologijo, ki se bo vršil začetkom oktobra v Rimu, je bil povabljen tudi profesor za sodno medicino dr. E. Miloslaviev iz Zagreba.

n. Na svoje stroške gradi cerkev premožen kmet v Latkoviću v kolubarskem okraju. Cerkev bo stala nad 200.000 din. Kmet jo gradi v spomin na svojo umrlo hčerko.

n. Monumentalen most čez Vardar bodo prihodnje dni začeli graditi v Skoplju.

n. Dvojni tir na progi Sarajevo-Ilidža bodo v kratkem začeli graditi zaradi prevelike obremenjenosti proge.

n. Devetnajst otrok je rodila neka kmetica v Grču blizu Sarajeva. Stara je 46 let. Otroci vsi živijo.

n. Kongres inženjerjev kraljevine Jugoslavije se bo vršil 1. in 2. oktobra t. l. v Splitu.

n. Družina Jana Bate je prispela v Sarajevo, kjer bo ostala delj časa. Jan Bata pa je ostal na Češkoslovaškem.

Maribor

Drž. upokojenci so si osnovali enotno organizacijo

Za nedeljo je bil sklican izr. občni zbor Društva drž. upokojencev v Mariboru, ki je izglasoval predlog, da se mariborsko in ljubljansko društvo združi v skupno banovinsko društvo v Ljubljani, v Mariboru pa se ustanovi avtonomna podružnica. To združitev zahteva velika večina marib. društva, večina upravnega odbora s podpredsednikoma gg. Vrbnjakom in prof. dr. Jakob Žmavcem se pa upira izvršiti te namere in poskuša z vsemi sredstvi glasovanja o tem predlogu preprečiti ali vsaj zavleči. Tako je g. Vrbnjak kot predsedujoči na izrednem občnem zboru dne 31. VII. povzročil takšno zmedo, da ni bilo mogoče izvršiti glasovanja. Zaradi tega je 51 članov opozicije zahtevalo od policijske oblasti sklicanje novega izr. občnega zbora, ki bi naj kot nadaljevanje obč. zbora 31. VII. izglasoval predlog za združitev obeh društev. Policijska oblast je zahtevo sklicateljev ugodila. Poklicala je k sebi predsedstvo društva, ki sta ga zastopala gg. Vrbnjak in dr. Žmavc in jima dala nalog, da morata sklicati nov izr. občni zbor. Ako pa tega ne storita, bodo to izvršili sklicatelji sami. Na to je upravni odbor društva res sklical nov

izr. občni zbor za 25. IX. V zadnjem trenutku, dne 23. IX., pa je občni zbor zopet preložil na 9. X., ker se baje iz tehničnih ovir občni zbor dne 25. IX. ne more vršiti. Bilo je takoj jasno, da je upravni odbor preložil občni zbor samo za to, da ga onemogoči in da glasovanje zopet zavleče. Takšno postopanje je proti pravilom in proti nalogu policijske oblasti, ki je odredila, da mora upr. odbor ugoditi zahtevi sklicateljev. Radi tega sklicatelji preložitve niso vzeli na znanje in so vztrajali na tem, da se izredni občni zbor vrši dne 25. IX. Tako se je izredni občni zbor tudi vršil dne 25. IX. ob 8. uri. Ker ni bil navzoč ne predsednik ali podpredsednik upr. odbora, je predsedoval odbornik g. Purkhart. Na občni zbor je prišlo 22 članov, ki so izglasovali predlog, za katerega je bilo 20 glasov za združitev in 2 glasova proti. Predlog je bil z veliko večino sprejet. Da se je smelo glasovanje kljub prepovedi zborovanj ta dan izvršiti, je policijska oblast izrecno dovolila. Ni nobenega dvoma o tem, da je bil občni zbor pravilno izvršen in da je izid glasovanja tudi za upravni odbor društva obvezen.

Slovo čl. vojnih obveznikov

Češkoslovaški vojni obvezniki, ki živijo v Mariboru, so se včeraj poslovili. Zavedajoč se svoje dolžnosti so sledili klicu svoje domovine in odpotovali preko Rumunije v Češkoslovaško. V dveh skupinah so odpotovali. Zvečer ob 6. uri in po 9. uri. Po ulicah in na kolodvoru so jih pozdravljali Mariborčani, zlasti pa je manifestirala naša mladina.

Zakaj je Marijina ulica še „zaplankana“?

Marijini ulici se že dolgo obeta lepša bodočnost. Slej ko prej bo ostala ta ulica srce Maribora, ker bo zvezana s črto Slomškov trg — Gosposka ulica — Vetrinjska ulica — Kopališka ulica. Sporedno z Aleksandrovo cesto, Slovensko ulico in Gosposvetsko cesto bo vezala skrajni vzhod in zahod Maribora. Dobra volja za uresničenje tega načrta je bila pokazana s predorom med Smetanovo in Orožnovo ulico. Zato pa naj vsega ne pokvari »zaplankana« Marijina ulica. Že da se izognemo očitkom tujcev in pravdarjev, ki čakajo pred sodniščem in se zgledujejo nad ograjeno ulico, je potrebno, da te »planke« iz Marijine ulice izginijo. Tam naj mesto te ograje napravi predor v Mlinsko ulico, ki bo s tem na pomenu mnogo pridobila.

Radlo in pričakovanje

Kakor nalašč so te dni dobili radio hudi v mariborskem avtomatskem buf-

fetu, ki menda še ni nikdar imel toliko gostov kakor sinoči. Gotovo je bilo preko sto poslušalcev. Do desete ure zvečer je trajala napetost v Mariboru kot redkokdaj. Vse ulice so bile prazne. Le stražnik se je sprehajal po cesti in natakariji so brez dela postajali pred gostilnami in kavarnami. Nato pa je mesto oživel, lokali so se napolnili in povsod so govorili o mednarodnem zapletljaju.

BANOVINA NI SPREJELA OSTAVKE OKROŽNEGA ODBORA OBRTNIH ZDRUŽENJ V MARIBORU

Pred meseci je Okrožni odbor obrtnih združenj v Mariboru z g. Novakom na čelu sklical sejo, na kateri je celotni odbor odstopil in sporočil ostavko banski upravi. Ta svoj sklep je Okrožni odbor utemeljil z omalovaževanjem njegovega dela s strani oblasti. Obrtna zbornica je predlagala, da vsi poslovanje prevzame g. Bender kot komisar, kar je nekaj časa že vršil. Te dni pa je banska uprava zavrnila ostavko Okrožnega odbora in zbornični predlog glede komisarja ter odredila, da takoj prevzame poslovanje Okrožnega odbora obrtnih združenj prejšnja uprava. Ta je za jutri zvečer sklicala sejo, na kateri bodo razpravljali o ukrepih, ki jih bo treba zavzeti napram odločbi banske uprave.

GRADBENO GIBANJE V KOŠAKIH

Te dni so dobili uporabno dovoljenje trgovec Otmar Pirkmajer za visokopritlično stanovanjsko vilo v uli-

ci Pod vinogradi, železničar Franc Kocbek za pritlično stanovanjsko hišo v isti ulici in trgovec Henrik Biedefeldt za dvonadstropno stanovanjsko vilo v Tomšičevi ulici. Za uporabno dovoljenje je zaprosila Zora Stojanova na Aleksandrovi cesti, za gradbeno dovoljenje pa je zaprosil Franc Sedlak za enonadstropno stanovanjsko vilo ob Aleksandrovi cesti v Krčevini. Trgovcu Branko Mejovšku je bila odobrena parcelacija izredno lepega kompleksa nad železnico v Košakih, kjer bo nastalo dvojje novih ulic s 30 stavbišči.

Konferenca JRZ v Mariboru

Včeraj so se v Mariboru sestali delegati vseh krajevnih odborov JRZ v okraju Maribor levi breg na konferenco, na kateri naj bi sklepali o sestavi kandidatne liste za bodoče državne volitve. V vprašanju je zlasti, ali se sprejmeta na kandidatno listo gg. dr. Leskavar in Žebot, ki med volilci tega okraja nastopata kot kandidata. Kakor izvem, pa na konferenci o tem vprašanju ni prišlo do nobenega sklepa, ampak je bila stvar z ozirom na sedanji notranji in zunanji položaj, o katerem je podal poročilo g. senator Schaubach, odložena na poznejši čas. Konferenca je razpravljala tudi o novi trgovinski pogodbi med Jugoslavijo in Nemčijo in sprejela o tem razne resolucije.

m. Poslopje Narodnega gledališča je od vrh strehe in podstrešja pa do tal, stranišč in kanalov temeljito popravljeno. Novo prebeljeni so tudi hodniki. Električna napeljava je vzidana. Poprave je izvršila mestna občina kot lastnica cellega poslopja.

m. Izkopanine iz rimske dobe, nekaj nagrobnikov, so izkopali pri Mariji Snežni.

m. Pevski zbor Glasbene matice začne danes z rednimi vajami. V torek bo pel moški, v sredo ženski in v petek mešani zbor. Sprejemajo se novi pevci in nove pevke. — Odbor.

m. Prodajalnica mesa bodo od 1. oktobra dalje ob nedeljah zaprte vsled tega pa ob sobotah do 19. ure zvečer odprte, da si more občinstvo za nedeljo preskrbeti mesne potrebščine.

m. Izlet mariborskih obrtnikov. Slovensko obrtno društvo v Mariboru priredi v nedeljo, dne 25. t. m. izlet mariborskih obrtnikov v Varaždinske toplice. Odhod zjutraj z mestnim avtobusom.

m. Prometna nesreča na mostu. Nič ni čudnega če se je nizu prometnih nesreč včeraj pridružila še nova. Kolesarka, 17-letna tovarniška delavka Traude Azinger, se je peljala po državnem mostu v mesto. V gneči je trčila v avtomobil in padla s kolesa. Pri tem si je Azingerjeva zlomila roko in so jo morali prepeljati v bolnišnico.

Tatvine. Zima se bliža in to opazimo tudi na kriminalnem oddelku, kajti ta-

tovi so pričeli prvenstveno krasti tople obleke, da jih pri zimskih podvigih ne bo zeblo. — Franc Kosi je prijavil, da je nekdo vlomil v barako poleg nove hiše v Beograjski ulici in odnesel kovčeg, v katerem je bilo precej obleke. Škoda znaša okrog 600 din. — Mizarju Antonu Plohu iz Cirkovcev je nekdo ukradel v Frankopanski ulici suknjič, vreden 200— din. — Juriju Preglecju je nekdo iz stanovanja odnesel črn suknjič, vreden 400 din. — Čeprav gre sezona za kolesa h kraju, to ne moti tatov, da bi ne izrabili prilike, ko neprevidni kolesarji puščajo nezaklenjena kolesa. V Mlinski ulici je odpeljal neznanec kolo mizarškemu pomočniku Jošku Dajčarju; kolo je znamke „Valkure“ in ima ev. štev. 24978. — Bogomiru Sosiču, trg. slugi je pa nekdo ukradel v Frankopanski ulici kolo znamke „Steyer“, ev. štev. 22313, ki je vredno 500 din.

Illre!!!! 1. oktober

Dan grozdja. »Zveza gospodin« v Mariboru si je nadela hvalevredno nalogo, da po zgledu drugih držav priredi »dan grozdja«, to je dan, ko bo skušala vnovčiti čim več grozdja, ki ga je nakupila pri podpori potrebnih vinogradnikov v Haložah in bližnji okolici Maribora. Prodajala ga bo v ponedeljek, dne 3. oktobra na Glavnem trgu. Izredno nizka cena bo omogočila vsakomur, da se navžije našega dobrega grozdja.

* Vse muzikalije naroča hitro in poceni knjigarna V. Heinz, Gosposka ulica 26.

* Ure popravila odlično in poceni in daje jamstvo za vsako uro delavnica M. Ilgerjev sin, Maribor, Gosposka 15.

* Klopotci vabijo... V nedeljo dne 2. oktobra prireja »Putnik« na splošno željo ponovno izlet v prekrasne, vinorodne Slovenske gorice. Vožnja le din 50.— za osebo! Zasukajte si mesta takoj! Prijave pri »Putniku« Maribor. Sedeži v avtokaru so numerirani!

* Poleg kina Union se nahaja moderno urejen brivski salon Banič.

Kino

Grajski kino. Veliki pomorski film: Gospodarji viharja. Nemški dialog. Prired: Uspavanka.

Kino Union. Najveselejša, najzabavnejša šaloigra zadnjih let »Vzorni soprog« Heinz Rühmann, Heli Finkenzeller.

Mariborsko gledališče

Otvoritvena predstava je določena na soboto. Vprizori se v Kovičevi režiji klasična komedija »Kar hočete«. To Shakespearovo delo je kljub večstoletni starosti še vedno mladostno sveže in še danes polni gledališče. Vstopnice se že zdaj dobivajo pri dnevnih blagajni.

Kultura

Natečaj Umetniškega kluba

Umetniški klub v Mariboru razpisuje sledeče nagrade: 1. za dve nove še neobjavljeni leposlovni deli; 2. za dve novi še ne razstavljeni deli upodabljajoče umetnosti; 3. za dve novi glasbeni kompoziciji, ki še nista objavljeni in še nista bili izvajani; 4. za dve odrski stvaritvi po oceni v sezoni 1937-38 in 1938-39 do dne razsodila. Natečaja se morejo udeležiti vsi v Mariboru in njega področja ustvarjajoči umetniki. Nagrade so: prva 2000 din, druga 1000 din. Dela je treba predložiti predsedniku kluba, in sicer ad 1. do vstevši 4. XI. 1938, ad 2. do vstevši 1. XII. 1938, ad 3. do vstevši 15. X. 1938, ad 4. naj se vpošljejo prijave z označbo stvaritev, na katere se igralec, oziroma režiser posebej sklicuje, do vstevši 1. XII. 1938. Obenem se pozivajo književniki, da predlože do 15. X. 1938 izvirno, še neobjavljeno in neizvajano dramo, ki bi se naj uprizorila ob priliki letošnjega Umetniškega tedna. Uspehi natečaja bodo razglašeni ob zaključku Umetniškega tedna, ki bo od 4.—10. XII. 1938, in to po predstavi 10. XII. 1938. — Odbor.

Pred gledališko sezono v Celju

Pričakovali smo, da bo med mestno občino in Neodvisnim gledališčem g. Žižka dosežen dogovor o angažmaju tega odra v Celju, toda pogajanja niso uspela. Včeraj pa se je vrnil iz Ljubljane g. načelnik prosvetnega odseka občinskega odbora in prinesel s seboj nov dogovor z ljubljanskim Narodnim gledališčem, ki bo tudi v tej sezoni gostovalo v Celju, in sicer dvakrat na mesec: v prvi polovici meseca z dramo, v drugi z opero. Prva predstava bo »Veriga«, ki jo bodo prišli Ljubljanci pokazati že 11. oktobra.

Razen gostovanja tega oficelnega gledališča pa se nam obeta v sezoni še gostovanje Narodnega gledališča, ki bo prišlo v Celje prvič meseca novembra in nato še tri ali štirikrat. Predstavilo se nam bo najbrže z »Breskovim cvetom« in »Pirantom in Tizbo« iz Shakespearovega »Sna kresne noči« ali pa bo že prišlo z narodno veseligr »Matiček se ženi« v Žižkovi predelavi.

Želimo, da nam prinesejo igralci iz Ljubljane in iz Maribora le prvovrstne moderne in klasične stvari, ki naj pokažejo višek razvoja slovenske gledališke umetnosti, da pridejo k nam ne kot v provinco, temveč v tretje slovensko me-

sto, ki ima velike naloge, posebno v narodnostnem oziru.

Srškičev spominski zbornik „Spartanci“

V Sarajevu je izšla 255 strani obsega joča knjiga »Milan Srškič 1880—1937«, ki jo je uredil prof. Milutin Popović, posamezna poglavja pa so prispevali poleg urednika še dr. M. Gjorgjevič, Boža Maksimović, Nikola Uzunović, dr. M. Spalajković in drugi. Delo je posvečeno spominu lani umrlega jugoslovanskega politika in državnika, bivšega ministra in ministrskega predsednika dr. Milana Srškiča. Dr. Srškič je stopil v politiko že kot sarajevski dijak, postal poslanec v bosanskem saboru, pobegnil 1. 1914. z gališke fronte v Rusijo, prišel nato v Srbijo, šel preko Albanije, vstopil v Jugoslovanski odbor in bil po vojni eden voditeljev bivše srbske Narodne radikalne stranke. V raznih vladah je vodil ministrstvo za izenačenje zakonov, finančno ministrstvo, ministrstvo za gozdove in rudnike ter bil v letih 1932—1934 ministrski predsednik. Knjiga prikazuje podrobno vse Srškičevo življenje in delovanje ter lahko dobro služi za osvetlitev pokojnika in vsega obdobja njegovega političnega delovanja.

k. Upton Sinclair šestdesetletnik. Dne 20. t. m. je praznoval 60-letnico svetovnoznani ameriški pisatelj Upton Sinclair, rojen 1. 1878. v Baltimoru v USA. Bil je najprej časnikar, pisal je nato kolportajne, nazadnje pa velike socialne romane, ki so mu prinesli svetovno slavo. Pozornost je vzbudil najprej z delom »The jungle« (Džungla), med njegovimi poznejšimi deli pa so najvažnejša »Metropole«, »Pot ljubezni«, »Sylvia«, »Kralj premog« in »Jimmie Higgins«. Svočas je Upton Sinclair ustanovil pisateljsko kolonijo Helicon Hull, v kateri je živel tudi njegov veliki tovariš Sinclair Lewis.

k. Češkoslovenská demokracie v prvém dvacetiletí. Oddelek za studij moderne demokracije Državoznanske družbe v Pragi je izdal te dni pod gornjim naslovom knjigo, ki obravnava temelje češkoslovaške demokracije v politiki, upravi, prosveti, gospodarstvu, vojski itd. Posamezne razprave so prispevali prof. Fischer, prof. Neubauer, dr. Mertl, inž. Nečas, dr. Hoch, prof. Uher, dr. Suchý, dr. Klapka, dr. Ulrich, dr. Doležal, dr. Sobota, Wenzel Jaksch, E. Moravec in dr. Schieszl.

Darujte za azilni sklad PRL!

Sport

Uspehi Železničarjevih
lahkoatletov

Včeraj je priredila varaždinska Slavija lahkoatletski meeting, katerega so se poleg domačinov in celega moštva Železničarja iz Maribora udeležili tudi inž. Stepišnik iz Ljubljane in nekateri odlični zastopniki Zagreba. Doseženi so bili prav dobri rezultati, med drugim je inž. Stepišnik (Ilirija, Ljubljana) postavil s prvim metom nov jug. rekord v metu klada s 50.24 m. Tehnični rezultati so sledeči:

Tek 100 m: 1. Rijavec (Sl) 11.8, 2. Starasina (Z) 11.9, 3. Stranič (Z) 12.1.

Tek 800 m: 1. Takač (Sl) 1:58.4! (drugi letošnji najboljši rezultat v državi), 2. Muraus (Z) 2.05, 3. Ferlič (Sl) 2.08.8.

Štáfeta 400x300x200x100: 1. Železničar (Muraus, Hlade, Stranič, Starasina) 2.11.4, 2. Slavija 2.12.8.

Skok v višino: Davidović (Z) 1.65, 2. Gregorovič (Z) 1.60.

Skok v daljino: 1. Stranič (Z) 6.07, 2. Balgavi (Z) 5.88, 3. Fulbi (Sl) 5.57.

Skok s palico: 1. Balgavi (Z) 3.23, 2. Grimms (Sl) 3.03, 3. Rot (Sl) 2.93.

Met krogle: 1. Kovačević (Concordia, Zareb) 14.14, 2. inž. Stepišnik (Ilirija, Ljubljana) 12.35, 3. Hlade (Z) 12.04, 4. Gregorovič (Z) 11.58.

Met diska: 1. Kovačević (Conc. Za. r.) 41.50, 2. dr. Manojlovič (Conc. Zagr.) 40.70, 3. inž. Stepišnik (Ilirija Lj.) 38.60, 4. Hlade (Z) 34.81.

Met kladi: 1. inž. Stepišnik (Il., Lj.) 50.24! (nov jug. rekord), 2. Gojič (Hašk, Zagr.) 45.80, 3. Reisinger (Sl) 40.38.

PLAVALNE TEKME V TRSTU

Ker so Italijani — baje radi obolelosti nekaterih reprezentantov — odpovedali meddržavni moški dvoboj, se je po dolgi pogajanjih vršilo v Trstu prijateljsko tekmovanje, ki je pokazalo naše tekmovalce v veliki premoči. Kot plavalec svetovnega razreda se je izkazal naš rojak Branko Žižek (Jug); dosegel je na 1500 m prosto čas 19:48.9, ki je za 7" boljši od letošnjega najboljšega evrop. rezultata in obenem nov jug. rekord. Istočasno je na tej progi izboljšal naše rekorde na 400 m (5:07.8), 500 m (6:28.4), 800 m (10:32) in 1000 m (13:14.8). Ostali najboljši rezultati v posameznih disciplinah so: **100 m prosto:** Štakula (J) 1:05.51, **200 m prosto:** Cerer (J) 2:52.2, **skok s 3 m deske:** Žiherl (J) 51.20 točk. Waterpolo tekma Viktorija—reprez. Italije 4:3 (1:1). Edino zmago so dosegli Italijani v štáfeti 4x100 m v rekordnem ital. času 4:11.5, slede jim pa tri naše štáfete. S tem je bil program prvega dne izčrpan.

Najboljši rezultati drugega dne: **400 m prosto:** 1. Žižek (Jug) 4:56.5 (nov jug. rekord), 2. Defilipis (Vikt.) 5:07.4 (tudi boljše od rekorda), Žižek je tudi na 300 m postavil s 3:42.6 nov jug. rekord. **100 m hrbtno:** 1. Ciganović (J) 1:13.5, **3x100 m mešano:** 1. Jugoslavija (Marčeta, Cerer, Štakula) 3:38.6, **4x200 prosto:** 1. naše komb. moštvo (Žižek, Mini, Potočnjak, Defilipis) 9:29.9 (nov jug. rekord). V

medčasih 1. štáfete je Žižek z 2:20.2 postavil nov rekord na 200 m.

V waterpolo tekmi je Jug porazil reprez. Italije s 4:3 (3:0).

Skoki z deske: 1. Žiherl (Ilirija) 128.87, **Skoki s stolpa:** 1. Di Biasi (Al. N. Bolzano) 112.09.

Zanimanje med občinstvom je bilo oba dni razmeroma malo. Po neoficelnem ocenjevanju je skupni končni rezultat 57:32 za Jugoslavijo.

MITIĆ PRVAK SLAVONIJE

V nedeljo se je odigral finale teniškega turnirja za prvenstvo Slavonije v Osijeku. Mitić je porazil Schäffera 7:5, 6:2. V finalu parov sta zmagala Mitić-Mogin proti paru Schäffer-Kovač 7:5, 6:1. Mitić je z zmago dosegel naslov prvaka Slavonije.

FINALE V FOREST HILLSU

Deževno vreme je zavleklo odločitev v Forest Hillsu za celi teden. V nedeljo je Budge porazil Maka s 6:3, 6:8, 6:2, 6:1. V singlu dam je zmagala gdč. Marble nadg dč. Wynne 6:0, 6:3. Budge si je tako priboril zadnjič naslov amaterskega prvaka, kajti v začetku prihodnjega leta gre med profesionalce.

s. 20. redni letni občni zbor ZNP-a, ki se je vršil v nedeljo v Zagrebu ni prišel do zaključka, temveč je bil že po burnih debatah radi overovljenja poverilnic prekinjen. Spor je povzročilo, da so nekateri klubi izdali po dve poverilnici, nato pa ono z novjšim datumom prekalici na samem zboru. Opozicija z Gradjskim na čelu je burno protestirala proti načinu zbiranja polnomoči, izvoljen je bil poseben anketni odbor, ki naj preišče manipulacije z zbiranjem poverilnic. Ker je postajala situacija vedno burnejša, je predsednik ZNP-a predal vodstvo zbora zastopniku oblasti, ki je končno zborovanje razpusil, ker ni bilo mogoče najti kompromisne rešitve med obema taborama.

s. Rapid ni protestiral. Včeraj je potekel rok za vložitev event. protesta proti verifikaciji jun. prv. tekme Maribor—Rapid, odigrana dne 18. t. m. Ker do tega roka Rapid ni vložil protesta, je s tem postala že objavljena prvenstvena tablica polnomočna.

s. FIS-a bo priredila svoje tekme meseca februarja 1939. v Zakopanah na Poljskem. V ta namen so že pripravili skakalnico za skoke do 80 m, poleg tega pa še gradijo progo za smuk. Da bo tudi za goste udobno preskrbljeno, gradijo velik, moderen hotel.

s. V Italiji se vrši tekmovanje kolesarjev-amaterjev v 6 etapah. Tekmujejo Italijani, Švicariji, Francozi, Nemci in Belgijci.

s. Reprezentanca Švice je po porazu 0:4 proti Ircem na poti domov kot »Helvetian Wanderers« dosegla proti Arsenalu časten rezultat 2:3.

s. Lazek, evropski boksarski mojster težke kategorije je bil izzvan od Belgijca Sysa. IBU je poziv priznala ter določila Lazeku kot zadnji rok 19. I. 1939., da brani svoj naslov.

Gospodarstvo

Uredba o poslovnih knjižicah

Jutri bo stopila v veljavo uredba o poslovnih knjižicah delavcev in nameščenec. Po novi naredbi mora imeti vsak učenec, delavec in nameščenec legitimacijo oziroma poslovno knjižico. Izvzeti so le komercialni in tehnični ravnatelji, upravitelji in prokuristi. Nova poslovna knjižica bo služila kot javna listina o identičnosti imetnika, kot dokaz vrste in časa zaposlitve, za vpisovanje podatkov pri posredovanju dela in pri organih delavskega in nameščenškega zavarovanja in končno kot kontrola in potniška legitimacija. Za poslovne knjižice se smejo uporabiti samo obrazci osrednje borze dela. Te poslovne knjižice bodo izdajale podeželske in mestne občine proslilčevega bivališča. Za trgovsko pomožno in obrtno osobe smejo izdajati nove poslovne knjižice tudi prisilna brtniška in trgovska združenja. Prosilec mora predložiti potrebne podatke na podlagi javnih listin. Poslovne knjižice se izdajajo ali zamenjujejo proti plačilu 10 dinarjev. Ve-

ljavnost poslovne knjižice je 10 let.

V poslovno knjižico mora delodajalec na določenih mestih vpisati tvrdko, dan nastanka in prestanka službenega razmerja in vrsto službe, ki jo lastnik knjižice opravlja. Vsako drugo vpisovanje je prepovedano.

Zasebni nameščenici dobe po pravilniku posebne legitimacije, ki nadomeščajo poslovne knjižice. Te legitimacije bodo izdajale občine proslilčevega bivališča proti plačilu 30 dinarjev in na zahtevo ter na podlagi določbe Pokojninskega zavoda o njegovem sprejemu v pokojninsko zavarovanje.

Stare poslovne knjižice se bodo zamenjale z novimi do 31. decembra 1939. Kasneje izgube vse poslovne knjižice izdane pred 28. septembrom t. l. svojo veljavo. Poslovne knjižice bodo zamenjale policijske oblasti, kjer pa teh ni, občine in pristojna trgovska in obrtniška združenja.

NAŠA TRGOVINSKA POGAJANJA
Z USA.

Diplomatske priprave za trgovinska pogajanja Jugoslavije in USA so končane in te dni so se pogajanja v Beogradu že pričela. V glavnem razpravljajo o novi ureditvi trgovinskega in plačilnega prometa z Ameriko. Sicer se je naša trgovina z USA od 1. 1933 nekoliko povečala, vendar pa smo imeli v zadnjih 8 letih po naših službenih podatkih z USA trgovsko pasivo v znesku 506 milijonov dinarjev. Zanimivo je, da Amerika zavrača naše statistične podatke, po katerih smo pasivni, in pravi, da smo po njenih službenih podatkih aktivni. Vzrok je iskati v tem, da tudi druge države izvažajo v USA naše blago, kar pa Amerika nam šteje. Pogajanja se povoljno razvijajo.

SERUM PROTI SLINAVKI IN
PARKLJEVKI.

O izsledkih novega seruma proti slinavki in parkljevki, ki je plod več ko desetletnega raziskovanja profesorja Waldmanna, ravnatelja državnih raziskovalnih zavodov na otoku Riems v Greifwaldu, so predavali na kongresu nemških naravoslovcev in zdravnikov v Stuttgartu. S prvimi poizkusi so začeli pred meseci v Šleziji. Cepili so okoli 45.000 glav živine. Uspeh je bil stoočstoten, kajti bolezen se je pojavila samo še pri 0.14% cepljenih živali in še to le v lahni meri. Cepljenje je očuvalo živali pred boleznijo ne le za dva meseca, kakor so prvotno pričakovali, temveč nad pet mesecev. Začasno so zvišali produkcijo novega seruma z 200 na 1200 litrov tedensko. Kot prepotrebno zahtevo obče koristnosti novega seruma predlaga prof. Waldmann, da bi bila sklenjena mednarodna pogodba, ki bi omogočala takojšnjo uporabo seruma povsod tam, kjer bi se med živino ta bolezen pojavila.

GIBANJE VLOG PRI HRANILNICAH V
AVGUSTU 1938

Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani so znašale vloge pri 29 slovenskih samoupravnih hranilnicah dne 31. avgusta 1938 1.089.910.675 din. V primeri z 31. julijem so narasle vloge na knjižice za 1.322.066 na 638.996.035 din, vloge v tekočem računu pa so znašale 450.914.640 din.

Vloge na knjižice so narasle pri 9 hranilnicah, vloge v tekočem računu pri 8, skupne vloge pri 8 hranilnicah. Število vlagateljev na knjižice je znašalo 127.259, vlagateljev v tekočem računu 6550, skupno število vlagateljev 133.809.

Zelo razveseljivo sliko pokaže primerjava s stanjem vlog pred enim letom, torej dne 31. VIII. 1937. Tedaj so znašale vloge na knjižice 601,3 milj., vloge v tek. rač. 411,6 milj., skupne vloge pa 1013 milj. din. Torej so narasle v enem letu vloge na knjižice za 37,6 milj., vloge v tekočem računu za 39,3 milj., skupne vloge pa za 76,9 milj. din, kar je izredno ugoden pojav, ker tudi v normalnih časih prirastek vlog navadno ni bil večji.

g. Uvozniki prispevek za tekoča goriva. Finančni minister je predpisal naslednje stopnje uvoznškega prispevka na tekoča goriva: na ostanke nafte 2.50 din za 100 kg, na surovo nafto 3.50 din za 100 kg in na bencin, bencol, plinsko olje in olje za mažo 5 din za 100 kg. Te uvoznške prispevke bodo carinarnice od 1. oktobra t. l. na vsa tekoča goriva, ki bodo uvožena iz tujine, zaračunale.

g. Svetovni pridelek hmelja je letos manjši. Dočim je lani znašal svetovni pridelek hmelja 645.000 stotov, so letos na svetu pridelali samo 584.000 stotov. Lani so Češkoslovaška, Jugoslavija, Poljska in Nemčija kot glavne hmeljske države v Evropi izvozile 154.000 stotov, letos pa samo 118.500 stotov hmelja.

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Zgodba mojega življenja

Početna guvernerjeva palača Verdala na oni strani Citta Vecchie je bila eno naših najljubših igrišč. Na nasprotnem griču enake višine je stala inkvizicijska palača, ki nam je že s svojim imenom vzbujala grozo. Bila je prazna in v razpadu.

S tipično »malteško« skrivnostjo» olepšani nasadi Verdale so bili naše neizčrpno raziskovalno ozemlje. Loviti in skrivati smo se smele vse od palače čez po-bočje doli v senčno dolino.

Ljudje svoja dela prežive. Včasih so tudi naša najmanjša dela dalje trajajoča, kakor je naše kratko življenje. Na to sem morala misliti, ko sem se čez štiri desetletja vrnila v Verdalo in našla tam še vedno neko le poroznega peščena zgrajeno hišico, ki smo jo bile ne tedaj »odkrile«. Bila je podobna našim votlinam v mamnem vrtu v San Antoniu, samo da je bila vsa poraščena z bršljanom in zadosti velika, da smo mogle vse tri hkrati vanjo. Služila je najbrže delavcem v nasadih, da so se lahko zatekli vanjo ob nevihti. Sicer pa je bila vedno prazna, in me smo se vedno vračale k njej.

Malta ima nekaj, kar me je vedno privlačevalo in mi segalo do globine čustev: čutila sem dih tega otoka in bila sem z njim združena enota in ko sem se čez

34

desetletja vrnila, je zopet prevzela moje srce kakor takrat, v otroški dobi mojega življenja. Ob tej vrnitvi sem občutila ekstatični zanos. Gotovo zaradi oblik in barv; razločnejše povedano zaradi podobe celotne pokrajine, zraka in svetlobe ter vsega na njem in v njem. Zaradi kaktej pred hišami, zaradi oranžnastih buč na soncu, zaradi oranžnih in oljčnih gajev, zaradi cvetic po vrtovih in travnikih in zaradi obale in sinjega morja. Ničesar na svetu nisem videla, kar bi bilo še tako ljubko in nobena druga pokrajina mi ni pomenila nikoli toliko, kakor ona na Malti. Ustvarjala mi je čisto srečo in vedno sem hrepenela ta otok zopet videti in ga doživeti.

Dobro se zavedam, da je bila to naša mladost, iz katere je izvirala ta sreča, saj smo bile tedaj v dobi med otroškimi in dekleškimi leti, na pragu tistega časa, od koder se zdi vse na svetu razkrije in sen. Čez vse dobro in zlo je visela gosta tenčica in nobena nezdrava radovednost ni motila miru naših duš, nobena roka se ni iztegovala proti drevesu spoznanja in noben izkušnjavec ni zastrupljal nedolžnosti naših src. Vse je bilo čisto, kakor nekoč v raju, in zato se nam je zdelo, da živimo zares v resničnem raju. Skratka, bila je to doba mladosti v nedolžnosti in rajske, v katero ni več vrnitve, kadar stopimo čez prag resničnosti...

Toda življenje nas sili k temu koraku in mi moramo prej ali slej zapustiti raj, se posloviti od njega in stopiti ven, v sirovo življenje resničnosti.

Ozri se še enkrat nazaj, moje srce! Ozri se na

najlepše ure življenja! Ozriš se v obraze, ki so ti bili blizu v sreči!

Koliko jih je bilo! In mnogo jih je za vedno izginilo, dočim so nam drugi vedno ostali blizu. Sedaj jih vidim vse, in najprej naše malteške služabnike: Beppa, ki nam je nosil na piknike čajno košaro in ruski samovar; Tonyja, visokoraslega policista, ki je bil temnolas, blede in nam otrokom vedno naklonjen; Beppa št. 2, ki je oskrboval naše konje; potem vrtnarja s pomočniki in nazadnje neštete naše po vsem otoku raztresene prijatelje, ki so nas s smehljajem in dobrohotnostjo vabili v svoje vrtove in nasade. Bili so prijazni, dobrosrčni in radodarni ljudje, ki so nam dajali oranže in cvetice, sporazumevali pa smo se z njimi z rokami.

In čisto v bližini našega ožjega kroga vsi ljubi tovariši, kadeti poveljniške ladje: Beatty, Streadfield, Rumbold, Back in drugi prijatelji, ki se jim ni zdelo nečastno igrati se s »tremi malimi princesami« v San Antoniu. Ker sem omenila kadete, sem se spomnila tudi našega kuhanja na »Alexandri«, kadar je bilo treba speči slanino ali skuhati jajca. Seveda je potem vtaknila vsaka roke v posodo svojega posebnega prijatelja; moj »posebni« je bil tedaj Beatty.

Ali pa plezanje v doku, kadar so katero izmed ladij čistili ali pa na novo pleskali: kako zabavno je to bilo, a tudi nevarno za naše obleke. Potem neštete igre, jahanje, pikniki na obali ter izleti v zapuščene vrtove starih vil ali v trdnjave.

(Se nadaljuje.)

Sodišča**Kralj Alfonz in njegov pajdaš**

Kralj Alfonz je ključavničar in bivši kaznjenev v Lepoglavi. Celo oženjen je, da se je sodnik začudil, kako mora imeti potlej toliko rajdo grehov na vesti. Zadnjo dveletno kazen je odsedel v Splitu. Ko ga je sodnik vprašal, zakaj, je odgovoril glasno in na kratko:

»§ 317«.

O, Kralj Alfonz je verziran tat ter se celo pozna na paragrafe, ki se tikajo tatvin!

Tudi njegov pajdaš Ivan Pa her se je šestokrat zagovarjal pred sodiščem. Ali on je mlajši ter je še vedno neroden, vsaj kar se tiče izvijanja pred sodiščem. Boječe ter z videzom neke narejene odkritosrčnosti je pripovedoval na sodišču, kako je najprej delal pri Weissu na Koroški cesti — mizarški pomočnik je — in kako bi lahko že takrat vse pokradel. Potlej pa sam več ne ve, kako je zlezal lepega dne skozi okno v Weissovo kuhinjo, ter se tudi ne zaveda več, zakaj mu je dal Kralj vitrih s sabo. Kajti Pa herja so preganili Weissovi sostanovalci. Da bi se jih rešil, se je pognal preko balkona na 8 metrov globoko dvorišče ter tam obležal. Zato se tudi ničesar več ne spominja, edino vitrih ga je obremenjeval. Dva meseca je ležal v bolnišnici. Sploh pa ga je Kralj že popreje napil. Kralj pa pravi, da ni res, da bi bil Pa her zaradi tistega kosila, ki mu ga je plačal in tistih dveh litrov tako pijan, da ne bi vedel, kaj počenja. On ve samo toliko, da je šel Pa her v hišo in da ga je spodaj čakal. Tu vitriha mu ni on dal. Če bi že bilo tako daleč, bi on sam ukradel, ne bi se obračal na Ba herja, res ne.

Pred sodiščem pa je Kralj priznal, da sta se dogovorila zaradi tatvine. Popreje ni hotel tega priznati, ker se je bal, da ga ne bi odveklili v lepoglavsko kaznilnico. Sodišče ju je nekaj čez 1 uro popoldne obsodilo: Pa herja na leto dni robije in na dve leti izgube častnih pravic, Kralja pa 1 leto in 6 mesecev robije ter na 3 leta izgube častnih pravic. Tako sta imela pajdaša trikratno smolo: nič nista ukradla, eden bi se kmalu ubil in sedeti

bosta morala. Vendar sta kazen sprejela. Imela sta pa to srečo, da je bolj malo ljudi poslušalo njuno razpravo, ker je »javnost« odhitela sprejemati razbojnika Kodra.

Droblj izpred celjskega sodišča

Na celjskem kazenskem sodišču se v sobi 17 kar vrstijo obdolženci. Stari znanci že poznajo ves način postopanja in se izmotavajo kakor najbolje vedo in znajo. Novincem pa je težko dopovedati, kaj je zakon in kaj dokaz. Veliko govore in včasih kdo razplete svoj rodovnik do starega očeta in prababice, da že sam pozabl, zakaj stoji pred sodnikom po edincem.

Marjeti Dečman očitajo, da je pričakala eksekutorja pred vrati hleva z vilami, ki mu jih je namerila v trebuh, in da ga je nadržala: »Kršen duš, tu nimaš nič iskat!« — »Nje, nje,« odgovarja Marleta in se naslanja na sodnikovo mizo. Vsa je že zgrbljena in boleha, da komaj stoji. Taj pa vse. Ekseptor pa pravi, da se je je ustrašil in ušel... Sploh je z Dačmanovo težko. Sodišče v Konjicah je že odločilo, da mora plačati Jakob Uršuli neki dolg. Dečmanova pa še danes dolga ne prizna in ne more razumeti, zakaj ne bi smela na kazenskem sodišču razpleti spet vse zgodbe. Ves dan bi govorila. Pa jo sodnik obsodi na 15 dni zapore in 200 din kazni, pogojno za 3 leta. Težko ji je dopovedal, kako je to in priporočal ji je, naj eksekutorja prihodnjič rajše postreže kakor čaka z vilami.

Mastnak Martin iz Turna pa je zajokal, ko je povedal, da ima 4 otroke. Nekaznovan je še. Ko je prezidaval hišo, se je podrla stena in podsula nekega delavca. Dovoljenje je imel od občine, toda delo je vodil sam brez obrtnice pravice in strokovnjaka. Ukazal je, naj pričnejo podirati zid zgoraj, pa ga je nekaj zmotilo, da je privolil, da so najprej hoteli izrjaviti spodaj iz stene neko skalo in potem se je stena zrušila. Razprava je preložena, da zasliši sodišče še strokovnjaka, kajti sodnik pravi, da menda ni vseeno, če bo Martin sedel ali ne in tu-

di človeško življenje ni kar si bodi.

Lapornik Martin iz Laškega je nastavljal na mrvi strelivo za brezposelne, da bi jih enkrat za vselej podučil, da ne smejo na kozolec njenega gospodarja. Toda na krmo je prišel prvi Edi, ki je prijel vrv in strelivo mu je skoro odtrgalo palec. Lapornik je bil obsojen na pogojno kazen in na 500.— din kot povračilo Ediju za bolečine. Toda Martin pravi, da ima samo 300 din plače in da ne more plačati.

Ljudje se še dobro spominjajo nesreče, ki je zahtevala življenje Rojčeve. Za-

to je bil danes klican pred sodišče Ant. Kranjc iz Ljubljane, ki je takrat zavezil avto v vlak na progi. Takrat je bila tudi poškodovana Kozlevčarjeva, ki jo zastopa dr. Majer iz Šoštanj. Toda Kranjca ni bilo k razpravi in g. sodnik je dobil telegram, da mož odseda mesec dni kazni v Ljubljani. Kranjc že ima neko pogojno kazen in ga čaka še več civilnih pravnih, radi česar se trudi, da postopanje čim bolj zavleče. Toda sodišče ga bo dalo po prestani kazni privedi iz Ljubljane kar k razpravi v Celje.

Zanimivosti**Kačji pik kot poživitev**

MOŽ, KI JE UŽIVAL V PIKU KOBRE...

Nedavno je umrl čuden človek, ki se kačjega pika ne samo ni bal, temveč je v njem celo užival. Po poročilih zdravnikov, ki so ga svoj čas pregledali, ga je takšen pik naravnost osveževal.

Mož je prihajal mnogo let na gadjo farmo v Bangkok v Siamu. Bil je star, sedemdesetletni Barman, ki je preživel vse svoje življenje po džunglah okoli mesta. Imenoval se je M'Tai. Reven je bil ko cerkvena miš, toda kljub temu je bil odličan član Listerovega zavoda, ki upravlja kačjo farmo. Preskrboval ji je namreč gade in druge kače, ki jih je farma potrebovala. Zavod se je zanimal samo za strupene kače, kajti iz njihovega strupa je izdeloval dragocen serum proti kačjemu piku, ki ga razpošilja na vse kraje sveta. Enkrat na teden je prikišal M'Tai na vrh Listerjevega zavoda, si posikal tiho zakotje v grmovju in tam mirno spal do jutra. Pod glavo si je dajal namesto blazine culo, na kateri bi opazili, če bi jo pogledali od bliže, da ni tako negibna kakor speči stavec. V njej je vedno nekaj gomazelo.

V Bankoku gojijo kače v velikem okroglem bazenu iz marmorja. Tja je vsako jutro prihajal s svojega ležišča M'Tai in čakal na zdravnika, dokler ni prišel pogledat, kakšne kače mu je vse prinesel. In stavec jih je začel drugo za drugo vleči iz cule, in čim debelejšo je potegnil, tem slajši smehlaj je raztegnil njegov raskav obraz.

V enem dopoldnevu se je dal počiti petkrat do šestkrat. V začetku so mu zdravniki vbrizgali serum proti piku. Nekoč pa je mož serum odklonil. Zdravniki so bili sicer veseli, da bodo prihranili dragoceno tekočino, vendar so se bali, da bi se njihovu dobavitelju kaj ne zgodilo. Toda preden so se odločili, kaj naj z njim storijo, je mož že izginil v džunglo iskat novih »žrtev«. Čez teden dni se je M'Tai

vrnil živ in zdrav. Tega dne sta ga zopet počili dve kobra...

M'Tai je bil seveda »abnormalen«. Neki ameriški zdravnik, ki ga je pregledal, je dejal, da je M'Tai postal že tako imun proti kačjemu piku, da mu ni le nič škodil, temveč mu je nudil celo užitek. Dož je nedavno umrl. Utonil je v nekem potoku v džungli.

tek in osvežitev.

× Vesela beba je rešila svoje starše stroge kazni pred sodiščem. Na nekem londonskem sodišču se je odigrala nenavadna in zelo simpatična scena. Na zahtojni klopi je sedel mlad zakonski par. Med pretresom je prinesel neki policaj v dvorano njunega dveletnega otroka. Detse se je neopisljivo milo in lepo smehljalo. Naenkrat so se začeli nasimhati stražniki, ki so stali okrog obtoženih, potem odvetniki, nato publika in končno tudi sodnik. V sodni dvorani je postalo neobičajno vedro in veselo. Vsi so se smejali in gledali ljube nasmešek bebe... Nekaj trenutkov kasneje je bila izrečena razsodba: Zakonski par se osvobaja krivde...

Radio

Sreda, 28. septembra.

Ljubljana, 12. Pisan droblj. — 18. Popoldanski koncert. — 20. Vokalni koncert. — 21.15 Citraški koncert. — 22. Napovedi poročila, plesna glasba. — Beograd, 12. Opoldanski koncert. — 17.20. Orkestrski koncert. — 20. Narodne pesmi. — 21.30 Zabavni koncert. — 22. Napovedi, poročila, vokalni koncert. — Sofija, 20.55 Večerni koncert. — Praga, 20.25 Oratorij »Sv. Venceslav«. — Strasbourg, 20.30 Simfonični koncert. — Varšava, 19.30 Vokalni in orkestrski koncert.

Razno**TRGOVINA**

mešanega blaga, manjša, se da v našem samem dobremu trgovcu-najemniku. Maribor, Stritarjeva 5. 1414

LJUDSKA ŠTEDNJA

daje svojim članom mala posojila na mesečno odplačilo. Vse informacije daje brezplačno zastopnik Ljudske štednje, Maribor, Koroška cesta 94. 1403

PRIVATNA SLIKARSKA ŠOLA

profesorja Jiranka prične s 1. oktobrom redni pouk. Informacije in vpise v šolo, Gosposnja 7-III. 1304

Stanovanje

Sončna, snažna SOBICA se odda. Milinska 36. 1411

SPREJMEM GOSPODA na stanovanje in hrano. Korošče 6-II, desno. 1415

KABINET na dvorišče oddam. Cvetlična ul. 27-I. 1416

LEPO OPREMLJENA SOBA sončna, velika, se odda. Naslov v upravi. 1402

Prodajam

HIDRAVLIČNO PREŠO ima za oddati po priložnosti cenil Kmetijska družba, Melje 1410

Prodajam

STAVBENA PARCELA po najnižji ceni. Vpraša se v Stranski ulica št. 8. Pobrežje 1420

Prodajam dobro ohranjene STUDENČNE CEVI s celo opremo vred, poceni pri Rojko. Nova ulica, Pobrežje pri Mariboru. 1418

Službo išče

ABSOLVENTKA kmet. gospodinj. šole želi na večje posestvo kot gospodinj ska pomočnica. Naslov v upravi lista. 1413

Službo dobi

Mlado, pridno DEKLE za trgovino sprejme cvetličarna Weller. 1417

Sprejemem takoj podeželno NATAKARICO ki je že v tem izurjena. Gosstilska Kramberger, Sv. Marjeta o. Pes. 1421

Stanovanje išče

SOBO IŠČE soliden tekstilni delavec pri dobri družini v Melju ali bližini. Ponudbe na upravo pod »Točno«. 1268

TRISOBNNO STANOVANJE s komfortom, čisto in sončno, v novejši zgradbi iščem s 1. novembrom. Ponudbe na upravo pod »Čisto«. 1426

Iščem sončno

OPREMLJENO SOBO Vhod s stopnic. Ponudbe na upravo »Večerniki« pod št. 1. 1409

V našem

ENODRUŽINSKA VILA štiri sobe, pritlikline, se odda mali družini v našem. Naslov v upravi. 1412

ZAHVALA

Vsem, ki so nam stali ob strani ob boleznih in smrti najine preljube mamice, gospe

MARIJE MAISTROVE

vdove generala

in vsem, ki so kakorkoli počastili njen spomin, se najlepše zahvaljujemo.

Posebno pa se zahvaljujemo gg. primariju dr. Lavriču in docentu dr. Cholewi iz Ljubljane ter vsem gg. zdravnikom, ki so pokojnico oskrbovali, častitim sestram splošne bolnišnice in sanatorija Leonišča v Ljubljani, ki so jo požrtvovalno negovale, častitemu očetu Romanu in g. dr. Kotniku za obiske in za podelitev tolažil sv. vere.

Zahvaljujemo se onim, ki so najino pokojno mamico počastili ob prevozu iz Ljubljane, zahvalo izrekamo prezvišenemu knezoškofu lavantinskega g. dr. Tomažiču, ki je izvolil odposlati preč. stolnega prošta dr. Vraberja, da opravi pogrebne obrede, zahvaljujemo se banu dravske banovine g. dr. Nallačenu, ki je blagovolil pooblastiti sreskega načelnika g. dr. Šiška, da ga na pogrebu zastopa, zahvaljujemo se županu mesta Maribora g. dr. Juvanu in vsem predstavnikom ostalih oblastev in uradov za počastitev spomina predrage pokojnice, zahvaljujemo se vsem govornicam in govornikom za lepe poslovljne besede ob odprtem grobu, zahvaljujemo se vsem zastopnikom ženskih in narodnih društev in organizacij iz Maribora in Ljubljane ter vsem šolam za udeležbo na pogrebu in za evetje, s katerim so obsuli krsto rajnice.

Slednjič se zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali, ki so nam v težki uri pomagali in nam lajšali našo žalost.

MARIBOR—LJUBLJANA, dne 26. septembra 1938.

Irvoj in Borut, sinova, Milka Mankočeva, teta — ter vse ostalo sorodstvo.

FOTOAMATERJI!

Tudi pri slabem vremenu najsigurnejši

ISICHROM in

ISOPAN filmi

4675 Solidno in poceni

Fototrgovina Ivan Pečar, Gosposka 11